

Universitatea Transilvania din Brașov

TEZĂ DE ABILITARE

REZUMAT

**Titlu: Raportarea Sustenabilă și Performanța Financiară
a Entităților Economice**

Domeniul: FINANȚE

Autor: Conf. dr. Camelia Mirela BABA

Universitatea Transilvania din Brașov

BRAȘOV, 2021

Raportarea sustenabilă a beneficiat de o atenție sporită în ultimii ani fiind considerată un subiect important de dezbatere ce reflectă responsabilitatea și angajamentul entităților economice față de aspectele/problemele economice, sociale și de mediu. Demersul include rapoartele de sustenabilitate care creionează politicile și strategiile de dezvoltare durabilă a unei entități economice, precum și impactul pe care acestea îl au asupra economiei, societății și mediului.

Raportul de sustenabilitate reprezintă un instrument important de comunicare pentru companii. Transparența, deschiderea și comunicarea realizată prin intermediul rapoartelor de sustenabilitate pot conduce la creșterea încrederii, a reputației în rândul partenerilor de afaceri și implicit la o creștere a performanței entităților economice.

Tematica abordată în cadrul activității mele de cercetare vizează în principal raportarea sustenabilă, precum și conexiunea dintre informațiile divulgate prin intermediul rapoartelor și performanța financiară a entităților economice. Încrederea într-o entitate și, implicit, în conducerea acesteia depinde de gradul de înțelegere și percepere a informațiilor financiare și nonfinanciare de către părțile interesate.

Cercetarea realizată în ultimii ani mi-a permis o incursiune în sfera raportărilor financiare și nonfinanciare, acestea fiind prezentate și analizate atât prin prisma rolului în fundamentarea deciziilor utilizatorilor, cât și prin prisma rolului jucat ca instrument de creștere a performanței entităților economice.

Teza de abilitare este elaborată pe două secțiuni principale: realizări științifice și profesionale și planuri de evoluție și dezvoltare a carierei. Realizările științifice și profesionale sunt conturate în cinci direcții de cercetare, respectiv, cinci capitole:

- 1. Raportarea sustenabilă a entităților economice și responsabilitatea față de mediu*
- 2. Reorganizarea entităților economice prin divizare și strategii de dezvoltare sustenabilă*

3. *Sustenabilitatea financiară și raportarea performanțelor entităților economice*
4. *Măsurarea riscului de insolvență. Modalități de prevenție*
5. *Alte direcții de cercetare*

Articolele publicate, transpuse în direcții de cercetare, conțin o parte de introducere, o analiză a literaturii în domeniul abordat, metodologia cercetării, precum și principalele rezultate și contribuții.

Prima direcție de cercetare cu titlul *„Raportarea sustenabilă a entităților economice și responsabilitatea față de mediu”* vizează transparența și responsabilitatea companiilor față de aspectele legate de mediu, precum și relația de dependență care poate exista între gradul de divulgare a informațiilor de mediu și diverși factori economico-financiari (performanța companiilor, mărimea acestora, vechimea entității economice și gradul de îndatorare).

În acest sens, pentru evaluarea transparenței față de aspectele legate de mediu, s-au extras date din rapoartele anuale și rapoartele de sustenabilitate pentru 100 de companii listate la Bursa de Valori București, companii care își desfășoară activitatea în zone cu impact major asupra mediului, cu activități și produse predispuse să provoace daune mediului înconjurător. Pentru fiecare dintre cele 100 de companii selectate s-a utilizat un indice pentru a măsura gradul de divulgare a informațiilor despre mediu. Indicele de divulgare a informațiilor de mediu este de fapt o listă centralizatoare care permite atribuirea unui scor fiecărei companii analizate, în funcție de informațiile de mediu pe care le prezintă în rapoartele anuale sau rapoartele de sustenabilitate. Indicele de divulgare a informațiilor de mediu include un set de indicatori ai performanței de mediu care sunt aliniați la standardele internaționale relevante, în special ISO 14031, precum și la GRI (Global Reporting Initiative). Scorurile obținute reflectă gradul de divulgare a informațiilor de mediu, transparența și responsabilitatea companiilor în ceea ce privește aspectele de mediu.

Analiza relației de dependență dintre gradul de divulgare a informațiilor de mediu (DEI, Disclosing Environmental Information) și factorii financiari și nonfinanciari a fost testată prin mai multe abordări econometrice diferite.

Rezultatele studiului au arătat că interesul pentru publicarea datelor de mediu este relativ scăzut. Cel mai mare scor obținut de companiile incluse în eșantion a fost de 15, comparativ cu valoarea maximă posibilă de 29. Din păcate, există încă o parte semnificativă a companiilor listate care sunt reticente în furnizarea de informații referitoare la impactul activităților lor asupra mediului. În România, doar companiile cu peste 500 de angajați sunt obligate să publice rapoarte de sustenabilitate. De asemenea, rezultatele prelucrărilor econometrice arată că divulgarea informațiilor de mediu depinde în mare măsură de dimensiunea companiei și de performanța acesteia.

Studiul realizat aduce valoare adăugată literaturii existente prin completarea și extinderea ariei de cercetare în domeniul raportării de mediu. Rezultatele studiului pot contribui la: (a) îmbunătățirea practicilor de raportare și de divulgare a informațiilor de mediu; (b) creșterea transparenței și a conștientizării managerilor față de aspectele de mediu. Managerii ar trebui să fie conștienți de necesitatea furnizării de informații relevante, informații clare, reale și complete privind protecția mediului. Managerii ar putea folosi indexul nostru ca ghid pentru conceperea unui cadru de raportare a informațiilor de mediu în companii pe care le conduc; (c) schimbarea comportamentului / mentalității companiilor listate; (d) creșterea gradului de conștientizare a autorităților de reglementare și sprijinirea acestora în luarea unor măsuri care să determine companiile să dezvăluie efectul operațiunilor lor asupra mediului. Divulgarea informațiilor de mediu se bazează mai puțin pe inițiative voluntare și mai mult pe cele oficiale, pe reglementări.

Cea de-a doua direcție de cercetare cu titlul „*Reorganizarea entităților economice prin divizare și strategii de dezvoltare sustenabilă*” pledează pentru nevoia de reorganizare și

regândire a strategiei de afaceri, mai ales în contextul pandemiei generate de Covid-19. O soluție de redresare și reorganizare a activității entităților economice este divizarea parțială.

În acest sens, pentru a evalua impactul divizării asupra dezvoltării sustenabile a entităților economice din România, s-a realizat atât o analiză statistică a performanței financiare înainte și după divizare, precum și o analiză de conținut a 268 de proiecte de divizare, pentru perioada aprilie 2012 – aprilie 2021.

Rezultatele studiului indică faptul că nu există diferențe semnificative între performanța financiară (exprimată prin rata rentabilității activelor - ROA și rata rentabilității capitalurilor proprii - ROE) înainte și după divizare, însă divizarea are totuși un efect pozitiv asupra companiilor ajutându-le să supraviețuiască, să-și regândească strategia de afaceri și să-și continue activitatea pe termen lung. Divizarea nu determină o îmbunătățire imediată a performanței, ci mai degrabă o menținere a nivelurilor de eficiență pentru aproximativ patru ani după care este posibil să se înregistreze o ușoară creștere. Divizarea determină o independență sporită și o concentrare asupra activităților de bază, asigurând astfel eficiența și dezvoltarea durabilă a companiilor. O companie mai mică poate beneficia de o eficiență mai mare în gestionarea, utilizarea mai eficientă a resurselor sale și menținerea profitabilității financiare pe termen lung.

Prelucrarea statistică realizată în cadrul acestui studiu oferă o analiză cuprinzătoare a impactului divizării entităților economice din România asupra performanței financiare și eficienței activității acestora. Analiza ratelor de rentabilitate financiară înainte și după divizare este deosebit de importantă pentru managerii unei entități economice deoarece vor fi în măsură să evalueze impactul și beneficiile divizării, să decidă asupra formei de restructurare pe care doresc să o implementeze în cadrul entității economice pe care o conduc. Studiul relevă implicațiile economice și financiare pe care procesul de divizare îl poate avea asupra dezvoltării durabile a entităților economice.

Cea de-a treia direcție de cercetare vizează „*Sustenabilitatea financiară și raportarea performanțelor entităților economice*”. Perioadele de criză economică și financiară impun companiilor necesitatea dezvoltării unui model de dezvoltare sustenabilă. O companie sustenabilă este o companie eficientă, iar eficiența se poate regăsi sub forma performanței financiare, a profitabilității, sau a productivității.

Sustenabilitatea este o componentă economică pe care entitățile economice sunt nevoite să o integreze în strategiile lor de afaceri pentru a face față provocărilor, dar și pentru a-și asigura continuitatea și dezvoltarea activității pe termen lung. Sustenabilitatea are și o latură financiară evidențiată prin intermediul indicatorilor financiari. Obținerea de rezultate financiare favorabile (profit), dar și eficiența în utilizarea resurselor poate fi considerată o expresie a sustenabilității financiare.

Zabolotnyy și Wasilewski (2019) definesc sustenabilitatea financiară a unei firme ca fiind capacitatea de a genera valoare pentru proprietari și de a oferi continuitate operațiunilor pe termen lung, utilizând o combinație optimă a investițiilor și a surselor de finanțare.

„Performanța financiară arată succesul unei companii și atractivitatea acțiunilor pe piețele financiare. Ajută investitorii în luarea deciziilor de investiții pe piețele de valori și managerii în luarea deciziilor financiare”(Madaleno și Bărbuță-Mișu, 2019).

Performanța financiară a entităților economice a reprezentat subiect de discuție în majoritatea articolelor pe care le-am publicat în ultimii ani; fie că a fost analizată în corelație cu gradul de divulgare a informațiilor de mediu; fie că a fost analizată înainte și după procesul de reorganizare a unei entități economice; fie că a fost analizată ca dinamică în diferite sectoare de activitate (sectorul farmaceutic, construcții și industria textilă).

În diagnosticarea stării de sănătate financiară a companiilor analizate, am utilizat următorii indicatori: rentabilitatea activelor, rentabilitatea capitalului, cifra de afaceri, rezultatul net, ratele de lichiditate, ratele de solvabilitate, gradul de îndatorare etc.

Această secțiune are în vedere atât articole deja publicate, cât și articole în curs de publicare, un exemplu fiind cercetarea cu tema „*Sustenabilitatea financiară a companiilor din sectorul agricol*”. Articolul amintit, în curs de publicare, oferă o perspectivă financiară asupra sustenabilității companiilor din sectorul agricol, utilizând prelucrări econometrice a unor date financiare pentru un eșantion de 524 de companii din România, perioada de analiză fiind de 16 ani.

Cea de-a patra direcție de cercetare cu titlul „*Măsurarea riscului de insolvență. Modalități de prevenție*” se îndreaptă spre modele de previziune a riscului de insolvență. În acest sens, s-a proiectat un model pentru previzionarea riscului de insolvență care a fost testat econometric prin logit și modelele logistice. Modelul, spre deosebire de modelele bazate pe funcții scor, se bazează exclusiv pe analiza fluctuației ratelor financiare în timp, mai exact pe informațiile furnizate prin intermediul situațiilor financiare; acest model oferă rezultate valabile și fiabile în general și permite generalizarea datelor și implementarea rezultatelor în orice circumstanțe economice.

Modelul, conceput pentru avertizarea timpurie a dificultăților financiare ale entităților economice, se bazează pe un set de cinci indicatori, respectiv: indicatorul solvabilității generale, indicatorul solvabilității patrimoniale, indicatorul durata de conversie a creanțelor, indicatorul lichidității activelor și rata de rotație a activelor totale. Alegerea indicatorilor financiari a fost condiționată de disponibilitatea datelor financiare furnizate prin situațiile financiare.

Pe baza modelului conceput, părțile interesate pot identifica firmele cu risc de insolvență și pot decide oportunitatea inițierii sau continuării relațiilor de afaceri cu firmele respective. A fost analizată situația insolvenței din România, după criza financiară din anul 2008, pe o perioadă de cinci ani pentru 70 de companii din diferite sectoare de activitate. Rezultatele regresiei arată că lichiditatea activelor și solvabilitatea patrimonială sunt factori ne semnificativi pentru riscul de insolvență.

Toți cei cinci indicatori care compun modelul au înregistrat o tendință descendentă (în ultimii trei ani care preced intrarea într-o stare de insolvență) și valori în afara intervalelor considerate normale pentru companiile sănătoase (înregistrând niveluri mai mici decât valorile minime acceptate). Incapacitatea de a onora obligațiile creditorilor, decapitalizare accelerată, întâzieri în creștere în colectarea valorii bunurilor și serviciilor vândute, lipsa lichidității reale și utilizarea ineficientă a activelor sunt cele cinci măsuri care, împreună, au dus la o situație iminentă de insolvență a companiilor incluse în eșantion.

Finalul, capitolul 5, este rezervat "*altor direcții de cercetare*". În această secțiune sunt incluse două articole publicate, cu următoarea tematică: „*Cyclicality of Fiscal Policy in the European Union*” și „*Explaining The EU Regional Economic Growth Through Regional - And Country-Level Achievements in Education*”.

Articolul „*Cyclicality of Fiscal Policy in the European Union*” analizează modul în care funcționează politica fiscală de-a lungul fazelor ciclului economic, mai exact verifică caracteristicile prociclice ale acestei politici. Eșantionul include țările UE, cu excepția Ciprului și Maltei, pentru perioada 1995-2014. Pentru a măsura prociclicitatea și modul în care politica fiscală răspunde la stimuli sociali și politici s-au folosit regresii multiple. S-a constatat că pe parcursul întregii perioade analizate majoritatea țărilor au condus o politică fiscală prociclică, indiferent dacă au fost țări dezvoltate sau țări în curs de dezvoltare.

Cercetarea cu tema „*Explaining The EU Regional Economic Growth Through Regional - And Country-Level Achievements in Education*” analizează impactul pe care-l au asupra creșterii economice la nivel de țară și la nivel regional UE factori precum investițiile în educație și ICT (Information and Communication Technologies). Metodologia cercetării utilizează modele cu efecte mixte cu mai multe niveluri, iar datele cuprind perioada 2001-2017 și sunt disponibile pe Eurostat.

Studiul arată că realizările în domeniul educației atunci când sunt semnificative generează efecte pozitive pentru creșterea regională atât în noile state membre (NMS), cât și în statele membre vechi (OMS) și încearcă proiectarea unor măsuri pentru politicile regionale-naționale în educație și ICT.

Cea de a doua secțiune a tezei de abilitare sintetizează planurile de evoluție și de dezvoltare a viitoarei cariere profesionale, atât în direcția activităților didactice cât și în ceea ce privește activitatea de cercetare.

Secțiunea finală este destinată referințelor bibliografice utilizate în demersurile de cercetare.